

Fonaments de l'Acció Exterior de la Unió Europea

Codi: 40890
Crèdits: 15

Titulació	Típus	Curs	Semestre
4313791 Integració Europea	OT	0	1
4313800 Relacions Internacionals, Seguretat i Desenvolupament	OT	0	1

Professor/a de contacte

Nom: Maria Ester Barbé Izuel

Correu electrònic: Esther.Barbe@uab.cat

Equip docent

Esther Zapater Duque

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: espanyol (spa)

Equip docent extern a la UAB

Alfons Gonzalez (URV)

Pol Morillas (CIDOB)

Prerequisits

Els estudiants han de ser capaços de treballar correctament en anglès i espanyol

Objectius

Familiaritzar-se amb els debat teòrics i polítics que planteja la actuació de la UE en el cotext internacional.

Estudiar l'acció exterior de la UER des de les diferents vessants: polítiques, econòmiques i de seguretat.

Adquirir els coneixements teòrics sobre l'acció exterior de la UE a partir de l'anàlisi de lectures i documents en aspectes fonamentals d'aquesta acció exterior.

Analitzar els instruments de l'acció exterior, a partir dels estudis de cas, fent especials atenció a la seva versatilitat, els seus límits i la seva efectivitat.

Competències

Integració Europea

- Analitzar els instruments jurídics, polítics i econòmics utilitzats per la UE en les seves relacions amb tercers països (especialitat Acció Exterior).
- Analitzar els mecanismes i les actituds adoptats per la UE en la seva participació en diverses institucions i organismes internacionals multilaterals (especialitat Acció Exterior).
- Analitzar, sintetitzar, organitzar i planificar projectes i treballs relacionats amb el seu àmbit d'estudi

- Buscar informació en la literatura científica fent servir els canals apropiats i integrar aquesta informació per plantejar i contextualitzar un tema de recerca.
- Que els estudiants siguin capaços d'integrar coneixements i enfrontar-se a la complexitat de formular judicis a partir d'una informació que, tot i ser incompleta o limitada, inclogui reflexions sobre les responsabilitats socials i ètiques vinculades a l'aplicació dels seus coneixements i judicis
- Que els estudiants sàpiguen comunicar les seves conclusions, així com els coneixements i les raons últimes que les fonamenten, a públics especialitzats i no especialitzats d'una manera clara i sense ambigüitats
- Que els estudiants tinguin les habilitats d'aprenentatge que els permetin continuar estudiant, en gran manera, amb treball autònom a autodirigit

Relacions Internacionals, Seguretat i Desenvolupament

- Analitzar, sintetitzar, organitzar i planificar projectes i treballs relacionats amb el seu àmbit d'estudi.
- Aplicar els instruments metodològics necessaris per a l'anàlisi sistemàtica i rigorosa de les relacions internacionals (observació, comparació, formulació d'hipòtesis, etc.), així com les eines d'intervenció (elaboració de polítiques i estratègies, la planificació, tècniques de negociació i mediació, etc.).
- Buscar informació en la literatura científica fent servir els canals apropiats i integrar aquesta informació per plantejar i contextualitzar un tema de recerca.
- Fer un diagnòstic de les problemàtiques de seguretat i de desenvolupament als països, regions i àmbits del sistema internacional proposats, i a partir d'aquest diagnòstic generar orientacions útils a la presa de decisions.
- Que els estudiants siguin capaços d'integrar coneixements i enfrontar-se a la complexitat de formular judicis a partir d'una informació que, tot i ser incompleta o limitada, inclogui reflexions sobre les responsabilitats socials i ètiques vinculades a l'aplicació dels seus coneixements i judicis
- Que els estudiants sàpiguen comunicar les seves conclusions, així com els coneixements i les raons últimes que les fonamenten, a públics especialitzats i no especialitzats d'una manera clara i sense ambigüitats
- Que els estudiants tinguin les habilitats d'aprenentatge que els permetin continuar estudiant, en gran manera, amb treball autònom a autodirigit

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar, sintetitzar, organitzar i planificar projectes i treballs relacionats amb el seu àmbit d'estudi
2. Analitzar, sintetitzar, organitzar i planificar projectes i treballs relacionats amb el seu àmbit d'estudi.
3. Buscar informació en la literatura científica fent servir els canals apropiats i integrar aquesta informació per plantejar i contextualitzar un tema de recerca.
4. Confeccionar una tipologia d'acords internacionals així com d'instruments unilaterals emprats per les institucions europees tant en el seu marc regional com multilateral.
5. Confeccionar una tipologia d'acords internacionals signats per la UE i països tercers i organitzacions internacionals.
6. Conèixer les actuacions concretes i els mecanismes utilitzats per les institucions europees encarregades de l'acció exterior per definir les posicions que la UE defensarà en el marc d'altres organitzacions internacionals o trobades internacionals multilaterals.
7. Identificar els mecanismes utilitzats per les institucions europees encarregades de dissenyar l'acció exterior de la UE.
8. Interpretar les posicions que la UE defensarà en el marc d'altres organitzacions internacionals o trobades internacionals multilaterals.
9. Que els estudiants siguin capaços d'integrar coneixements i enfrontar-se a la complexitat de formular judicis a partir d'una informació que, tot i ser incompleta o limitada, inclogui reflexions sobre les responsabilitats socials i ètiques vinculades a l'aplicació dels seus coneixements i judicis
10. Que els estudiants sàpiguen comunicar les seves conclusions, així com els coneixements i les raons últimes que les fonamenten, a públics especialitzats i no especialitzats d'una manera clara i sense ambigüitats
11. Que els estudiants tinguin les habilitats d'aprenentatge que els permetin continuar estudiant, en gran manera, amb treball autònom a autodirigit

Continguts

1. L'acció exterior de la UE: Constitució d'un actor polític i de seguretat. Dra. Esther Barbé. Catedràtica de Relacions Internacionals UAB. Sessió única: Diplomàcia i seguretat en el marc de la UE. Triple nivell d'anàlisi (internacional, europeu, nacional). Europeïtzació de les polítiques exteriors. Negociació constitutiva en un context internacional canviant.
2. Comunitarització, decision making, defensa, institucions i instruments de l'acció exterior: teoria i pràctica. Professor Pol Morillas. Coordinador Polítiques Euromed (Institut Europeu del Mediterrani). Sessió 1. EL camí cap al Tractat de Lisboa (La conjuntura i negociacions polítiques. La posició dels Estats Membres i de les institucions europees. Context global de les negociacions. Sessió 2. EL procés de formulació de política exterior sota el Tractat de Lisboa. El procés de presa de decisions. EL paper de les noves institucions europees. El paper dels Estats Membres. Sessió 3: La posada en pràctica de la política exterior sota el Tractat de Lisboa. Instruments de política exterior. Coordinació inter-institucional. Cas pràctic: La resposta de la UE al terratrèmol d'Haití. Sessió 4: La Europeïtzació de la política exterior?. Repàs del debat sobre europeïtzació i intergovernamentalisme en política exterior europea. Els canvis introduïda amb el Tractat de Lisboa. Teoria i pràctica. La presidència espanyola de la UE (Gener-Juny 2010). Sessió 5: La articulació pràctica de la nova política exterior (I). La resposta de la UE a la Primavera Àrab: una aproximació política. Sistema de presa de decisions. El paper de les institucions i dels Estats Membres. Sessió 6. L'articulació pràctica de la nova política exterior (II). La resposta de la UE a la Primavera Àrab: una aproximació pràctica. Nous instruments de cooperació amb el mediterrani. Àrees d'acció prioritària i resultats de la cooperació. Sessió 7. Simulació d'una agenda aplicada de la recerca. Anàlisi de les prioritats de la UE arrel de la Primavera Àrab i definició de línies de recerca.
3. L'acció exterior de la UE: Un anàlisi pràctic jurídic. Esther Zapater Professora Titular de Dret Internacional Públic UAB. Sessió 1. L'acció exterior de la UE: delimitacions conceptuals. La UE, actor o subjecte internacional? La subjectivitat de la UE i els seus Estats Membres. Distinció conceptual entre "acció exterior", "política exterior" i "seguretat comuna". Manifestacions de la subjectivitat: alguns exemples. Sessió 2. Objectius i principis de l'acció exterior de la UE. Els objectius de l'acció exterior de la UE. El respecte als drets fonamentals: la condicionalitat democràtica. La flexibilitat en l'acció exterior de la UE: la incidència de la cooperació reforçada i la cooperació estructurada. La coherència en l'acció exterior, La Clàusula de Solidaritat entre els Estats Membres. Sessió 3. La nova arquitectura institucional de l'acció exterior de la UE. EL paper de les institucions en la representació i concepció de l'acció exterior: interaccions entre el President de la UE, la Presidència del Consell, l'Alt Representant per a Afers Exteriors i la Política de Seguretat, el President del Comissió i el President del Parlament Europeu. La implementació de l'acció exterior: el paper del Servei Europeu d'Acció Exterior i el paper de la Comissió. El procediment de celebració d'acord internacionals. El debat institucional posterior als nous equilibris instaurats pel Tractat de Lisboa. Sessió 4. L'anàlisi de les competències internacionals de la UE. EL principi d'atribució. Les competències explícites. Les competències externes deduïdes de les competències internes: el principi del paral·lelisme de competències. Les competències externes deduïdes de les finalitats de la UE: l'article 352 TFUE. La delimitació de les competències externes entre la UE i els Estats Membres: competències exclusives i competències concurrents. Problemes de delimitació: exemples. Sessió 5. Els instruments jurídics i finances fets servir en el desenvolupament de les accions comunitàries. Els actes comunitaris unilaterals amb projecció exterior. L'acord internacionals com un instrument privilegiat. Tipologia. Implementació dels acords internacionals. Els instruments financers: sistematització segons la forma i natura de la intervenció financera. Impacte de la reforma de 2006. Sessió 6. Les grans dimensions de l'acció exterior: dimensió tradicional i estratègica. Política comercial comuna (PCC): Instruments. Política de cooperació al desenvolupament: instruments . La vessat comunitària (agrícola, pesques i de transports.
4. L'acció exterior de la UE: Casos d'estudi en matèria de seguretat i defensa. Dr. Alfons González. Professor titular de Dret Internacional Pública. URV. Sessió 1. Les missions de la UE en el marc de la política comuna de seguretat i defensa. Tipologia de les missions PCSD. Fonament de les missions PCSD. Objectius de les missions de la UE. Sessió 2. Les relacions entre la UE i l'OTAN en el marc de la política de seguretat i defensa, EL mar jurídic polític de les relacions entre la UE i l'OTAN. Les relacions entre la UE i la OTAN en el pla estratègic. Les relacions entre la UE i l'OTAN en el pla operatiu. Els problemes polítics i pràctics en les relacions entre la UE i l'OTAN. Sessió 3. Estudi de cas (sessió pràctica seguint la metodologia de l'Aprenentatge Basat en Problemes (PBL)
5. L'acció exterior de la UE: perspectiva de Relacions Internacionals. Dra. Esther Barbé. Catedràtica de Relacions Internacionals. UAB. Sessió 1. Poder i identitat de la UE com a actor internacional. Poder de la UE: recursos instruments i influència. Dimensions de poder de la UE. Identitat internacionals de la UE: rols i normes. Plasmació: Estratègia Europea de Seguretat (2003). _sessió 2. Política europea de

veinatge: dilemes d'estabilitat, seguretat i transformació. Com transformar el veinat de de la UE?. Dimensions de la Política Europea de Veinatge: sectors i regions. Exportar les normes de veinatge: poder i identitat de la UE. Europeïtzació, internacionalització i coordinació: estratègies d'actuació. Sessió 3. Potència transformadora: política de prevenció de conflictes. Rols de la UE en el sistema internacionals: Milieu goals. Conceptes i instruments d'actuació (caixa d'eines). Post conflicte: promoció de la democràcia. Observació electoral. Sessió 4. La UE a les institucions multilaterals. Promoció del Multilateralisme: Identitat i poder de la UE. Models de representació i participació de la UE a la diplomàcia multilateral. UE a les Nacions Unides: Representació, participació i prioritats. Paradoxa de la influència a les institucions multilaterals.

Metodologia

La metodologia del mòdul segueix quatre pautes de treball: Classes expositives. Presentació oral de treballs per part dels estudiats. Debats entre estudiants i convidats, ja siguin investigadors (doctorands o doctors joves o *practitioners*. Anàlisi de casos pràctics i sessions de simulació.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classe magistral amb suport TIC	25	1	9, 11
Tutories i seguiment regular de les activitats	112	4,48	1, 3, 10
Tipus: Supervisades			
Sessions de debat i sessions pràctiques	50	2	5, 6, 7, 8, 9, 10
Tipus: Autònomes			
Estudi autònom i treball relacionat amb seminaris i pràctiques	188	7,52	1, 3, 9, 11

Avaluació

El mòdul està sudividit en quatre grans àrees :

La Unión Europea como actor internacional: Identidad y eficacia (10% de la nota final) = lliurament de dues fitxes de lectura amb formulació de preguntes de recerca

Decision making, instituciones e instrumentos de la acción exterior: teoría y práctica (50% de la nota final) = dues practiques a l'aula amb presentació de documents i discussió a clase amb redacció col.lectiva d'una decissió del Consell; un treball en grup amb presentación per escrit, un assaig de carácter individual que es realitza a l'aula i una simulació de negociació en el marc del Consell.

La acción exterior de la Unión Europea. Un análisis práctico-jurídico (25% de la nota final = dues fitxes de lectura i un cas pràctic a l'aula amb preparació prèvia i discussió a clase.

La Unión Europea como actor en el campo de la seguridad y de la defensa (15% de la nota final) = sessió pràctica de simulació sobre una adopció de decissió per part del Consell que comporta treball previ de preparació, discussió a l'aula i redacció posterior.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Debats a classes i seguiment de casos pràctics	50%	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11
Entrega de treballs assignats prèviament	50%	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11

Bibliografia

(Las lecturas para cada sesión se indican a inicio de curso)

- AAVV, *The European Union: An Ongoing Process of Integration*. Liber Amicorum Afred E. Kellermann, TCM Asser Instituut, The Hague, 2004.
- Anderson, S., *Crafting EU security policy. In pursuit of a European identity*, Boulder, Lynne Rienner 2008.
- BARBÉ, E. (ed.) *Política exterior europea*, Ariel, Barcelona, 2000. Barbé, E. (ed.), *¿Existe una brecha transatlántica? Estados Unidos y la Unión Europea tras la crisis de Irak*, Madrid, Libros de la Catarata, 2005.
- BARBÉ, E. (ed.), *La Unión Europea más allá de sus fronteras. ¿Hacia la transformación del Mediterráneo y Europa oriental?*, Madrid, Tecnos, 2010.
- Bickerton, Ch. J., *European Union Foreign Policy: From Effectiveness to Functionality*, Basingstoke, Palgrave Macmillan, 2011.
- BONVICINI, G.; TOSATO, G.I., (eds.), *Le relazioni internazionali dell'Unione europea dopo i trattati di Amsterdam e Nizza*, G. Giappichelli Editore, Torino, 2003.
- Bretherton, Ch. y Vogler, J., *The European Union as a Global Actor*, London: Routledge, 2008.
- Cameron, F., *An Introduction to European Foreign Policy*, London, Routledge, 2007.
- Carlsnaes, W., H. Sjursen, y B. White, eds, *Contemporary European Foreign Policy*, London: Sage, 2004.
- Casarini, N. y C. Musu (eds.), *European Foreign Policy in an evolving international system. The road towards convergence*, Basingstoke, Palgrave Macmillan, 2007.
- CREMONA, M. y B. DE WITTE, *EU Foreign relations Law. Constitutional Fundamentals*, Hart Publishing, 2008.
- Dannreuther, R., *European Union Foreign and Security Policy. Towards a neighbourhood strategy*, London: Routledge, 2004.
- Dashwood, A. y M. Maresceau, *Law and practice of EU external relations : salient features of a changing landscape*, Cambridge, Cambridge University Press 2008.
- DE BAERE, B., *Constitutional Principles of EU external relations*, Oxford, Oxford University Press, 2008.
- ECKHOUT, P., *External Relations of European Union. Legal and Constitutional Foundations*, Oxford, Oxford University Press, Oxford, 2005.
- Elgström, O. y M. Smith (eds.), *The European Union Role's in International Politics: Concepts and Analysis*, Londres, Routledge, 2006.
- ESTEVE, F y M. PI, (eds.), *La proyección exterior de la UE en el Tratado Constitucional*, Fundación CIDOB, Barcelona, 2005.
- FENET, A. (et al.), *Droit des relations extérieures de l'Union européenne*, LITEC, 2007
- Gamble, A. y D. Lane (eds.), *The European Union and World Politics*, Basingstoke, Palgrave Macmillan, 2009.
- Ginsberg, R., *The European Union in International Politics: Baptism by Fire*, Lanham: Rowman and Littlefield, 2001.
- GRILLER, ST. y B. WEIDEL (eds.) *External Economic Relations and Foreign Policy in the European Union* Springer, 2002.
- Hill, C. y M. Smith (eds.), *International Relations and the European Union*, 2a edición, Oxford: Oxford University Press, 2011.
- Hill, Ch. y K. E. Smith (eds.), *European Foreign Policy: Key Documents*, London: Routledge, 2000.
- HILLION, C.; KOUTRAKOS, P., *Mixed Agreements revisited. The EU and its Member States in the World*, Hart Publishing, 2010.
- Joergensen, K. E.(Ed.), *The European Union and International Organizations*, London, Routledge, 2009.
- Keukeleire, S. y J MacNaughtan, *The foreign policy of the European Union*, Nueva York, Palgrave, 2008.
- Khaliq, U., *Ethical Dimensions of the Foreign Policy of the European Union: A Legal Appraisal*, Cambridge, Cambridge University Press, 2008.
- Knodt, M. y S. Princen, (eds.), *Understanding the European Union's External Relations*, London, Routledge, 2003.